

A jövő Közös Agrárpolitikája a Közjavakért: Vezető Európai Agrárközgazdászok Nyilatkozata

Európa több meghatározó egyetemének 23 professzora és vezető kutatója írta alá azt a dokumentumot, amely 2009. november közepén jutott el főosztályunkra. Magyarország részéről Dr. Popp József, az AKI tudományos főigazgató-helyettese szerepel az aláírók között. Az abban foglaltakat az alábbiak szerint összegezhjük:

- A jelenlegi KAP jóval kevesebb káros hatással van a környezetre és a piacokra mint évtizedekkel ezelőtt, ám ennek ellenére **újabb nagy reformra van szüksége**. Nincs egyértelmű jövedelem-elosztási funkciója, s tovább kell erősíteni a **környezet-központú, közjószág-teremtő jellegét**.
- A különböző politikáknak a **szubszidiaritást** kell tükrözniük. A szociális és redisztribúciós politikának nemzeti szinten kell maradnia, s az agrárpolitikának is csak azokban az esetekben és olyan mértékben kell közösségi finanszírozásra támaszkodnia, amennyire az ágazat képes a tágabb értelemben vett közösségi célokat szolgálni. A belső piac egységének sérthetlenségét elegendő uniós szabályozó eszközökkel felügyelni, s nem szükséges a közös költségvetésből finanszírozni minden célkitűzést/intézkedést.
- **Célkitűzések.** Négy fő célkitűzést határoznak meg, amelyből valójában csak az utolsót tartják esélyesnek arra, hogy a KAP-nak fenntartható alapot biztosítson.
 1. **Gazdasági hatékonyság és versenyképesség.** Kereslet-vezérelt, innovatív és versenyképes mezőgazdasági szektorra van szükségünk. Az EU-n belül a tagállamok egymás eredményeire is alapozhatnak, illetve összekapcsolhatják kutatási erőfeszítéseiket. Ezért mindenképpen indokolt közösségi szinten támogatni mind az állami, mind a magánszektor kutatási tevékenységét, bár ennek megfelelő finanszírozási helyéül nem a KAP-ot, hanem a már létező kutatási politikát jelölik meg a nyilatkozatot aláírók.
 2. **Élelmiszerellátás biztonsága.** Az Unió bőségesen el van látva helyben termelt élelmiszerekkel és a világpiacon is könnyedén beszerzi a szükséges tételeket – akár relative magas árak mellett is. A nehezebb helyzetben lévő háztartásokon a szociális hálón keresztül kell segíteni. A jövőbeli esetleges élelmiszerhiányra úgy érdemes felkészülni, hogy megőrizzük a talajok termékenységét, fenntartjuk a vízgazdálkodási infrastruktúrát. Pénzügyileg ezt a „készenléti állapotot” kell ösztönözni, nem pedig a fennálló termelési struktúrát konzerválni. Világélelmészeti viszonylatban erőltetett elképzelés lenne az európai gazdálkodók

termelését növelni; helyette a fejlődő országok kutatási és fejlesztési törekvéseit kellene támogatni.

3. **Jövedelemelosztás.** Az agrártámogatások történetileg bizonyítottan nem hatékony eszközei sem a szociális, sem a kohéziós célok megvalósításának. Ennek oka az, hogy a támogatások nem a jövedelmi helyzettől függenek, hanem a termelési tényezőktől.
 4. **Vidéki közjavak.** A gazdálkodók számos közjóságot állítanak elő tevékenységük „mellékhatásaként”, amely teljesítményeket a piac nem, vagy csak marginálisan képes kompenzálni. Ilyenek: környezetvédelem, biológiai sokszínűség fenntartása, talaj termékenységének fenntartása, tájvédelem, állat- és növényegészségügy, stb. Ezek közül néhány kifejezetten EU szintű, globális érdeket testesít meg, néhány viszont inkább nemzeti hatáskörben értelmezhető – következésképpen az ösztönző/kompenzáló finanszírozásnak is így kell megoszlania. A **vidékfejlesztésben** hasonló differenciálásra mutat rá a nyilatkozat, illetve kiemeli, hogy az agrár-vidékfejlesztés helyett a regionális és kohéziós politika keretein belül lehet hatékonyan kezelni a helyi szintű fejlesztéseket.
- Az **első pillért** fokozatosan meg kell szüntetni. A támogatásoknak nem a múltra kell támaszkodniuk (értsd: SPS), hanem a jövőbeli magatartást kell formálniuk. A **második pillér** intézkedéseit felül kell vizsgálni, újra kell hangolni, s csak azokat szabad megtartani, amelyek valós, európai szinten is értelmezhető közjavak előállítását szolgálják. A nemzeti finanszírozás erősödésével járó piactorzítási kockázatot szigorodó közösségi szabályozással kell ellensúlyozni.
 - Szintén közösségi kompetencia a **piaci erővel való visszaélések** kezelése. Egyaránt termelői és fogyasztói érdek, hogy a feldolgozó és kiskereskedelmi koncentráció ne sértse a többi szereplő üzleti esélyeit az élelmiszerláncban.
 - A **világpiaci árváltozások** okozta jövedelembizonytalanságot a jövőben semmiképp nem szabad olyan eszközökkel megpróbálni kiküszöbölni, amely a fejlődő országok gazdálkodóinak rovására védi az európaiakat. Ehelyett ösztönözni kell a különböző kockázatkezelési technikák elterjesztését, valamint ki kell építeni egy szigorúan biztonsági háló jelleggel működő jövedelemvédő rendszert.